

PITKÄAIKAISEN ASUMISPALVELUN ASIAKKAILTA PERITTÄVÄT MAKSUT

© Espoon kaupunki 2018

19.12.2017

Sisällysluettelo

1	YLEISTÄ	2
2	ASIAKASMAKSUT	2
3	TULOJEN TOTEAMINEN.....	3
4	MAKSUN MÄÄRÄYTYMINEN	3
4.1	Käyttövara.....	4
4.2	Kotiin jäävän puolison ja lasten elatuksen turvaaminen.....	4
4.3	Tulot, jotka otetaan huomioon	4
4.4	Tulot, joita ei oteta huomioon	6
4.5	Vähennykset tuloista	6
4.5.1	Elatusvelvollisuus, tosiasialliset perhesuhteet ja syytinki	6
4.5.2	Asunnosta aiheutuvien menojen huomioonottaminen	7
4.5.3	Edunvalvojan palkkio	7
4.5.4	Ulosottojen huomioonottaminen	8
5	SAIRAALASSA OLOAIKA JA LOMALLA OLOAIKA	8
6	ASUMISPALVELUPAIKASTA LUOPUMINEN.....	8
7	ASUMISPALVELUASIAKKAAN SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT.....	8
8	MAKSUN ALENTAMINEN TAI PERIMÄTTÄ JÄTTÄMINEN.....	8

19.12.2017

1 YLEISTÄ

Sosiaalihuoltolain mukaan asumispalveluilla tarkoitetaan palvelu- ja tukiasumista ja sen järjestämistä. Tuettua asumista järjestetään henkilöille, jotka tarvitsevat tukea itsenäiseen asumiseen tai itsenäiseen asumiseen siirtymisessä. Tuetulla asumisella tarkoitetaan asumisen tukemista sosiaaliohjauksella ja muilla sosiaalipalveluilla. Palveluasumista järjestetään henkilöille, jotka tarvitsevat soveltuvan asunnon sekä hoitoa ja huolenpitoa. Tehostettua palveluasumista järjestetään henkilöille, joiden hoidon ja huolenpidon tarve on ympärivuorokautista. Sosiaalihuoltolain mukaisia asumispalveluja voidaan tarjota eri asiakasryhmille kuten vanhuksille, mielenterveys- ja päihdekuntoutujille sekä vammaisille. Asumispalveluja voidaan järjestää ostopalveluna yksityiseltä palveluntuottajalta tai kunnan omana toimintana.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella (28.12.2007/1507) on säädetty perusteet avo- ja laitoshoidon määrittelemiseksi. Kansaneläkelaitos ja kunta määrittelevät yksiköt avo- tai laitoshoidon palveluiksi STM:n perusteiden mukaan. Asumispalvelut ovat näin määriteltynä avohoitoa. Asumispalveluja saavat ovat siten oikeutettuja Kelan myöntämiin sosiaalivakuutusetuksiin kuten esim. eläkettä saavan hoitotukeen, asumistukeen ja sairausvakuutuksen perusteella korvattaviin matkakorvauksiin sekä lääkekustannuksiin.

2 ASIAKASMAKSUT

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulaki (3.8.1992/734) tai -asetus (9.10.1992/912) eivät määrittele erikseen asumispalveluista perittäviä maksuja. Kaupunginhallitus päättää asiakkaalta perittävistä maksuista.

Asiakkaalle tehdään asiakasmaksupäätös kaupunginhallituksessa vahvistettujen pitkäaikaisen asumispalvelun maksuperusteiden mukaan.

Asumispalvelujen asiakasmaksujen määrittämisessä käytetään soveltuvin osin samoja periaatteita kuin pitkäaikaisen laitoshoidon maksuja määriteltäessä.

Pitkäaikaisesta asumispalvelusta peritään asiakkaan nettotulojen mukainen asiakasmaksu.

Kun asumispalvelu järjestetään ostopalveluna, sisältyvät asumispalveluyksikön palveluihin asuminen (vuokra on sisällytetty asiakasmaksuun), ateriat ja tarpeellinen ympärivuorokautinen hoiva ja huolenpito vähintään kunnan voimassa olevien laatukriteerien tasoisena.

Mikäli asiakas asuu asumispalveluyksikössä, jossa vuokra ei sisälly asiakasmaksuun (esim. kaupungin omat asumispalveluyksiköt), noudatetaan tässä ohjeessa olevia pitkäaikaisen asumispalvelun asiakasmaksuperusteita sillä poikkeuksella, että asiakas maksaa vuokran suoraan vuokranantajalle. Asukkaan maksama vuokra huomioidaan asiakasmaksupäätöksessä.

19.12.2017

3 TULOJEN TOTEAMINEN

Tulotiedot pyydetään ensisijaisesti asiakkaalta tai hänen asioidenhoitajaltaan. Tiedot voidaan pyytää myös muilta viranomaisilta, yhteisöiltä tai yksiköiltä. Kansaneläkelaitoksen maksamat etuudet voidaan tarkastaa KELA-käyttöyhteyden avulla.

Asiakasmaksulain 14 a §:n mukaan valtion ja kunnan viranomaisen sekä muu julkisoikeudellinen yhteisö, kansaneläkelaitos, eläketurvakeskus, eläkesäätiö ja muu eläkelaitos, vakuutuslaitos, rahalaitos, työnantaja, työttömyyskassa sekä huoltotoimintaa tai terveyden- ja sairaanhoitotoimintaa harjoittava yhteisö tai toimintayksikkö ovat velvollisia sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisen pyynnöstä antamaan maksutta ja salassapitosäännösten estämättä kaikki hallussaan olevat asiakkaan taloudellista asemaa koskevat asiakasmaksun suuruuden määrittämistä varten tarpeelliset tiedot ja selvitykset, jos näitä tietoja ei ole riittävästi ja luotettavasti saatu asiakkaalta. Silloin, kun maksu määräytyy pitkäaikaisessa asumispalvelussa olevan henkilön ja hänen puolison yhteenlaskettujen tulojen perusteella, sovelletaan em. säännöstä myös puolisoon. Em. tahoilta pyydetään ainoastaan asiakasmaksun määrittämisen kannalta merkitykselliset tiedot.

Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (22.9.2000/812) on säädetty asiakkaan ja hänen edustajansa tietojenantovelvollisuudesta (12 §) ja sosiaalihuollon viranomaisen oikeudesta salassa pidettäviin tietoihin (20 - 22 §).

Jos tulot muuttuvat, tulee asiakkaan tai hänen asioidensa hoitajan ilmoittaa muuttuneet tulotiedot asiakasmaksusta päättävälle viranomaiselle. Asiaksmaksu voidaan tarkistaa takautuvasti vuoden ajalta, jos maksun määräytymisen perusteena olevat tulot ovat muuttuneet.

4 MAKSUN MÄÄRÄYTYMINEN

Maksu määrätään siten, että asiakkaan tulot otetaan huomioon kohdan 4.3. ja 4.4. mukaan, jonka jälkeen tuloista tehdään mahdolliset vähennykset ohjeen mukaisesti.

- Asumispalveluissa yksinasuva asiakas (tai mikäli asumispalvelun piirissä on avio/avopuolisoista pienempituloinen) maksaa Espoon kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti asiakasmaksuna **85 %** nettokuukausituloistaan. Käyttövaraksi asiakkaalle jää **15 %** nettokuukausituloista, kuitenkin vähintään 250,52 euroa/kk (vuonna 2018), mikä vastaa toimeentulotuen yksinasuvan perusosaa vähennettynä ruokaosuudella. Samaa maksuperustetta noudatetaan, mikäli pitkäaikaisessa asumispalvelussa oleva on välittömästi ennen asumispalveluun tulemistaan elänyt avioliitossa tai avoliitossa ja asumispalvelun piirissä on avio/avopuolisoista pienempituloinen.

19.12.2017

- Jos pitkäaikaisessa asumispalvelussa oleva on välittömästi ennen asumispalveluun tulemistaan elänyt avioliitossa tai avoliitossa ja asumispalvelun piirissä on puolisoista suurempituloinen, hoitomaksu on enintään **42,5 %** puolisoiden yhteenlasketuista nettokuukausituloista. Asiakkaalle tulee kuitenkin jäädä minimikäyttövara 250,52 euroa kuukaudessa.

4.1 Käyttövara

Asiakkaalle tulee jäädä käyttövara, joka on kuukautta kohti **15 %** nettokuukausituloista, kuitenkin vähintään 250,52 euroa/kk (vuonna 2018), mikä vastaa toimeentulotuen yksinasuvan perusosaa vähennettynä ruokaosuudella. Käyttövaralla asiakas hoitaa / kustantaa kaikki henkilökohtaiset menonsa kuten esim. lääkekustannukset, terveydenhuoltomenot, silmälasit, hygieniamenot, parturi-kampaamomaksut, fysioterapia, jalkahoito, matkustuskustannukset, sanomalehden tilausmaksut, puhelimen käyttömenot, vaatemenot ja harrastustoiminnan menot.

4.2 Kotiin jäävän puolison ja lasten elatuksen turvaaminen

Ennen pitkäaikaisen asumispalvelun maksun määräämistä tulee selvittää, onko palvelun käyttäjä ennen asumispalvelun alkamista elänyt yhteistaloudessa avioliitossa tai avioliiton omaisissa olosuhteissa tai onko hänellä alaikäisiä lapsia, joiden elatus on ollut kokonaan tai osittain riippuvainen palvelun käyttäjän tuloista. Selvityksen perusteella maksu tulee tarvittaessa määrätä, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 7 c §:n 2 momentin (maksun määrääminen puolisojen yhteenlasketuista tuloista, ks. kohta 4) ja 10 c §:n määräykset (vähennykset tuloista) huomioon ottaen säädettyä alemmaksi siten, että yhteistaloudessa eläneen henkilön ja alaikäisten lasten elatus tulee turvatuksi. Selvityksessä tulee myös ottaa huomioon, mitä lapsen elatuksesta annetun lain 3 §:n 2 momentissa on säädetty vanhempien vastuusta täysi-ikäisen lapsen koulutuksesta aiheutuvista kustannuksista.

4.3 Tulot, jotka otetaan huomioon

Asiakkaan tuloksi lasketaan hänen nettokuukausitulonsa. Nettotuloilla tarkoitetaan tuloja säännönmukaisen ennakonpidätyksen ja ennakonkannon mukaisten verojen jälkeen. Myös verottomat tulot otetaan huomioon.

Palkkatulojen lisäksi otetaan huomioon eläkkeet ja niihin rinnastettavat jatkuvat etuudet, elinkorot ja kiinteistön luovutuksen yhteydessä määrääjäksi tai elinkaudeksi päätetty rahana suoritettava etuus (syytinki) sekä muut jatkuvat henkilökohtaiset tulot samoin kuin pääomasta ja muusta omaisuudesta saatavat nettotulot kuten korko-, osinko- ja vuokratulot.

19.12.2017

Tuloina otetaan huomioon myös viimeksi toimitetussa verotuksessa vahvistetut maatalouden ja elinkeinotoiminnan pääoma- ja ansiotulot sekä palvelun käyttäjän osuus yhtymän tuloista. Metsätulona otetaan huomioon varojen arvostamisesta annetun lain (1142/20059) 7§:n 3 momentin mukaan vahvistettu metsän keskimääräinen vuotuinen tuotto hehtaarilta kerrottuna metsämaan pinta-alalla. Tästä määrästä vähennetään 10 prosenttia ja metsätalouden korot. Edellä määriteltä metsätuloa on alennettava palvelun käyttäjän vaatimuksesta, mikäli tilakohtaisen vuotuisen hakkuumahdollisuuden nettoraha-arvo on metsänhoitoyhdistyksen tai metsälautakunnan antaman lausunnon perusteella vähintään 10 % alempi kuin edellä tarkoitettu metsätulo. Alennus on edellä tarkoitettun metsätulon ja hakkuumahdollisuuden nettoraha-arvon erotuksen suuruinen.

Sanottuja tuloja voidaan tarkistaa viimeksi toimitetun verotuksen osoittamasta tulosta niillä prosenttimäärillä, jotka verohallitus vuosittain antamassaan päätöksessä ennakon perusteella pantavasta tulosta määrää.

Maksua määrättäessä asumispalvelussa asiakkaan tuloina otetaan huomioon kansaneläkelaitoksen maksama asumistuki asumispalveluyksikön vuokraan sekä vammaisetuudet (myös eläkettä saavan hoitotuki). Puolisoiden yhteispäätöksessä ei kuitenkaan huomioida tulona kotiin jäävän puolison asumistukea.

Jos kuukausittaiset tulot vaihtelevat, otetaan kuukausitulona huomioon viimeksi kuluneen vuoden keskimääräinen kuukausitulo.

HUOMIOON OTETTAVAT NETTOTULOT, mm.:

- Palkka
- Eläke
- Sairausvakuutuspäiväraha
- Kuntoutustuki
- Vammaisetuudet (sis. eläkettä saavan hoitotuki)
- Asumistuki
- Elinkorko
- Syytinki
- Elatusapu
- Ylimääräinen rintamalisä, veteraanilisä
- Korko
- Osinko
- Sijoitusrahastojen voitto-osuudet
- Säästöhenkivakuutuksen tuotto
- Kuolinpesästä saatu tulo
- Maa- ja metsätalouden tuotto
- Vuokratulot
- Muut henkilökohtaiset tulot

19.12.2017

4.4 Tulot, joita ei oteta huomioon

TULOT, JOITA EI OTETA HUOMIOON:

- Lapsilisä
- Lapsen hoitotuki
- Lapsen kotihoidon tuki
- Tapaturmavakuutuksen perusteella maksetut sairaanhoitotutkimuskulut
- Sotilasavustus
- Rintamalisä
- Opintoraha
- Aikuisopintoraha
- Opintotuen asumislisä
- Opintojen johdosta suoritettavat apurahat ja muut vastaavat avustukset
- Perhehoidon kustannusten korvaukset
- Elatusapu/elatustuki huollettavasta
- Eläkkeisiin ja niihin verrattaviin tuloihin sisältyviä huollettavista aiheutuvia korotuksia

4.5 Vähennykset tuloista

4.5.1 Elatusvelvollisuus, tosiasialliset perhesuhteet ja syytinki

Ennen kuin asumispalvelusta perittävä maksu määrätään, henkilön kuukausituloista vähennetään **suoritettut vahvistetut elatusavut** ja **tosiasiallisista perhesuhteista johtuvat muut vastaavat kustannukset sekä rahana suoritettava syytinki**.

- **Puolisoiden välinen vahvistettu elatussopimus** otetaan huomioon tulojen vähennyksenä vain silloin, kun puolisot asuvat erillään jo ennen asumispalvelun alkamista.
Mikäli asumispalvelun asiakasmaksu määräytyy puolisoiden yhteenlaskettujen tulojen perusteella, ei puolisoiden välistä elatussopimusta oteta huomioon tulojen vähennyksenä.
- **Lapselle maksettava vahvistettu (sopimus tai tuomio) elatusapu** vähennetään tuloista ennen kuin maksu määrätään.
- Palvelun saajalla saattaa olla jokin **tosiasiallisista perhesuhteista** johtuva muu kuin edellä esitetty maksukykyyn vaikuttava seikka, joka voidaan ottaa huomioon maksua määrättäessä (esim. oman vanhemman asuminen palvelun saajan kanssa yhteistaloudessa tai lapsen tarve saada elatusta asumispalvelussa olevalta henkilöltä).

19.12.2017

- Vähennyksenä tuloista huomioidaan myös kiinteistön luovutuksen yhteydessä määrääjäksi tai elinkaudeksi pidätetty rahana maksettava etuus, joka on hänen suoritettavanaan (**syytinki**).

4.5.2 Asunnosta aiheutuvien menojen huomioonottaminen

Pitkäaikaisen asumispalvelun alkaessa varataan asukkaalle aikaa asuntojärjestelyjä varten seuraavasti:

Vuokra-asunnosta aiheutuvat menot otetaan huomioon pitkäaikaiseen asumispalveluun ottamiskuukauden loppuun saakka sekä välittömästi sen jälkeen yhden (1) kuukauden irtisanomisajan verran. (Huoneenvuokralaki 52 § 3 mom.).

Asumisoikeusasunnosta menot huomioidaan edellä mainituin ehdoin, mutta kolmen (3) kuukauden ajan.

Omistusasunnosta aiheutuvat menot voidaan ottaa huomioon pitkäaikaiseen asumispalveluun ottamiskuukauden loppuun saakka sekä välittömästi sen jälkeen enintään kuuden (6) kuukauden ajan. Muusta kuin vakituisena asuntona käytetystä asunnosta aiheutuvia kuluja ei oteta huomioon vähennyksenä.

Asumispalveluyksikössä asuvan henkilön aiemman asunnon menoina voidaan ottaa huomioon asiakasmaksua määrättäessä seuraavat menot:

- vuokra-asunnon kuukausivuokra
- asunto-osakeyhtiössä olevan omistusasunnon hoitovastike
- kiinteistön hoito- ja lämmityskulut
- kiinteistövero
- nuohouskulut kiinteistössä
- palovakuutusmaksu kiinteistössä

4.5.3 Edunvalvojan palkkio

Valtioneuvosto on antanut asetuksen edunvalvojan palkkion määräytymisestä (696/2012). Edunvalvojan palkkio muodostuu vuotuisesta perusmaksusta ja lisämaksusta.

Asiakasmaksua määrättäessä vähennyksenä tuloista otetaan huomioon edunvalvojan palkkion perusmaksu ja maistraatin tilintarkastusmaksu kuukautta kohden.

Lisäksi vähennyksenä tuloista huomioidaan asetuksen 4 §:n 1 momentin mukainen 200 euron lisämaksu edunvalvonnan aloittamisesta aiheutuvista toimenpiteistä.

Asiakkaan tai edunvalvojan tulee ilmoittaa maksupäätöksen tekijälle mahdollisista edunvalvonnasta aiheutuvista kuluista.

19.12.2017

4.5.4 Ulosottojen huomioonottaminen

Henkilön toistuvaistuloista suoritettavaa ulosmittausta ei pääsääntöisesti oteta vähennyksenä huomioon. Poikkeustapauksessa se voidaan ottaa huomioon, jos ulosmittauksen huomiotta jättämisestä henkilölle syntyisi ulosmitattavaa asiakasmaksuvelkaa.

5 SAIRAALASSA OLOAIKA JA LOMALLA OLOAIKA

Asiakkaan lähtiessä lomalle tai joutuessa sairaalaan peritään asumispalveluiden asiakasmaksu päätöksessä erikseen määritellyllä tavalla. Jos asiakasmaksu on suurempi kuin vuokra ja perusmaksu, peritään asiakasmaksuna enintään vuokran ja perusmaksun suuruinen maksu. Jos asiakasmaksu on pienempi kuin vuokra ja perusmaksu, peritään asiakasmaksuna sama maksu sekä poissaolopäiviltä että läsnäolopäiviltä.

6 ASUMISPALVELUPAIKASTA LUOPUMINEN

Kun asumispalvelupaikasta luovutaan, kaupunki osallistuu hoidon kustannuksiin ja perii asiakasmaksua irtisanomispäivään asti. Mahdollisesta maksusta irtisanomispäivän jälkeiseltä ajalta (asunnon tyhjentämiseen varattava aika) tulee sopia hoitokodin ja asukkaan välisessä hoitosopimuksessa ennalta.

7 ASUMISPALVELUASIAKKAAN SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT

Sosiaali- ja terveyspalveluiden osalta asukkaat ovat julkisen terveydenhuollon piirissä samoin perustein kuin kotona asuvat henkilöt. Asumispalveluyksikössä asuvalla julkisen terveydenhuollon kulut kerryttävät normaalisti terveydenhuollon maksukattoa.

8 MAKSUN ALENTAMINEN TAI PERIMÄTTÄ JÄTTÄMINEN

Sosiaalihuollon palveluista määrätty maksu ja terveydenhuollon palveluista henkilön maksukyvyn mukaan määrätty maksu on asiakasmaksulain 11 §:n perusteella jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista. Asiakasmaksun alentaminen tai perimättä jättäminen ovat ensisijaisia toimeentulotukeen nähden.